

ЮРИЙ МЕДВЕДЕВ ТРИНАДЕСЕТ „ОСКАРА“

Превод от руски: Валентин Корнилев, 1993

chitanka.info

Седях на маса с чудновата овална форма, която по нещо ми напомняше орбита с две слънца. В ресторантчете имаше още шест такива маси, но моята беше разположена по-удобно от другите. Първо, защото до мен кротко дремеше в дървеното си сандъче някаква доста симпатична, макар и посърнала палма, а аз обичам стайните растения. Второ, виждах всеки, който влиза или излиза. Трето, можех безпрепятствено да се наслаждавам на морския залез. Наблюдавах как се зараждат вълните, как растат, надигат се, образуват бял ослепителен гребен, който достига до крайбрежните скали и се разбива в тях.

За пръв път идвах тук, на Черно море. След нашите северни реки и езера водата ми се видя неестествено топла, сякаш я загряваха изкуствено. Самото море по-скоро ми приличаше на топлокръвно живо същество и аз, да си призная, през тези два дена така и не се престаших да поплувам дори близо до брега.

Ресторантчето беше празно, по това време летовниците още дремят върху нажежените камъни или вяло подмятат карти — убиват времето с дивашки игри от рода на белота. Градусът на настроението се покачва по-късно, към осем-девет часа, а засега на масата вляво едно старче пенсионер решаваше кръстословица, като от време на време си сръбваше от чашката с коняк, а на масата отдясно, до отворения прозорец, млада двойка, без съмнение влюбени, нещо си шепнеха и неочаквано избухваха в гръмогласен смях.

Новият посетител веднага се отправи към бюфета, където, без да му мигне окото, пресуши почти цяла чаша водка. След това седна на близката маса с лице към мене и с гръб към морето и зачака сервитьора. Сега най-последно можах да го разгледам. Косата му беше черна, леко къдрава, но темето му беше съвсем оплешивяло. В неговите кафяви изпъкнали и живи очи, които непрекъснато шареха от място на място, от време на време проблясваше дълбока печал. Портретът се допълваше от тънък гърбав нос, дебели малинови устни и неестествено щръкнали уши. Тези уши именно създаваха комично впечатление — собственикът им приличаше на човек, който непрекъснато се ослушва.

Той прошепна набързо нещо в ухото на приближилия се сервитьор и след малко пред него се мъдреше запотена бутилка, отрупана с различни мезета. Десетина минути по-късно, целият

зачервен и отпуснат, той ме попита през масата, като мачкаше цигара с дебелите си пръсти:

— Случайно да имате огънче?

Кимнах мълчаливо. Той се приближи, запали и след като пусна облак дим, каза:

— Имаш страшна запалка. Луксозна работа. Истински атомен примус. Не съм виждал друг път такава. Да знаеш, приятел, че ти е провървяло здравата... Нали нямаш нищо против, дето преминах на „ти“, без да питам?

— Нямам нищо против — отговорих аз. — А запалката е титанова.

— Бива си я. Трябва да е доста скъпичка. Този метал е дефицитен. Чувал съм, че от него майсторят батискафи, космически скафандри и разни други подобни боклуци. Слагат и вечни коронки... Гледам, не пиеш, жабуркаш се с лимонада. Хайде да полеем малко срещата, а?

Докато размишлявах над последното му изречение, той успя набързо да премести и мезетата, и запотената бутилка върху моята маса. Отказах се решително от водката и тогава той пи за двамата.

— Да, запалката е истинска мечта — продължи той, като дъвчеше бавно парче салам. — Само че е много странна. Има седем копчета, за какво са й толкова много?

— Не седем, а осем — усмихнах се аз. — Според това, кой ще си пали. Ето това копче, жълтото, е за ергени. Червеното е за женени. Зеленото — за разведени. Сребристото е за футболни запалняковци. И тъй нататък.

Той се ухили така, че устата му се разтегна чак до ушите, те щръкнаха още повече и той съвсем заприлича на прилеп.

— Ама ти, приятел, си бил шегаджия. Веднага личи, че си човек на изкуството, бохем, тъй да се каже. Якето ти е бомба, само циповете му са поне двайсет. Май си го набарал някъде отгатак завесата, нали? — Той театрално се облегна на стола си и изпитателно присви очи. — Искаш ли да позная с какво се занимаваш? Кинаджия... Не познах ли?... Тогава си от телевизията... Пак ли не уцелих? Бачкаш радиопостановки. Пак не? Значи журналист. От пресата си!

— Занимавам се с изучаването на древни народи и раси. История, палеонтология, палеоконтакти. Ако не е ясно, ще допълня: с

проблемите на общуването в исторически аспект — сухо отвърнах аз.

— Значи Крим за тебе е златна мина! — зарадва се той. — Тук наблизно, край Алуца, изровиха една свръхдревна крепост. Представяш ли си, цяла-целеничка, със стени по пет метра, дворци, статуи, фрески — страшна работа!... Ти май не си тукашен, а? От Москва? От Киев? От кой край си дошъл да почиваш тук?

— В командировка съм. С археологическа експедиция. Иначе съм роден там. — Махнах неопределено с ръка към бюфета. — Отвъд Полярния кръг. Доста трудно се стига до нас.

— И аз гледам, че си нещо бледен, приличаш ми на покойник, ха-ха! На север всички са такива, знам аз. Нищо, тукашното слънце бързо ще те изпече. Като на шиш. — Той надигна поредната чаша и каза тихо, сякаш се вслушваше в собствения си глас: — А аз се казвам Жилевин. Представяш ли си, онзи същият Илюша Жилевин. Така че на тебе, книжен плъх такъв, просто ти провървя.

— Доста рядка фамилия — забелязах аз колкото се може по-учтиво.

Той целият буквално кипна от възмущение.

— Искаш да кажеш, че не знаеш нищо за Илюша Жилевин? И ти се смяташ за културен човек? А може изобщо да не си чувал и за Миша Барковски, така ли?

— Презимето Барковски се среща по-често, особено в Украйна — отговорих аз.

Той затвори своите пронизващи очи, хвана с ръце главата си и започна да се люлее.

— Този гражданин е откачен. Какви учени ще излязат от такива хора? Седи си в ресторанта, пребледнял като мъртвец, пие лимонада и не познава най-известните днес личности. Но аз ще му помогна на този хахо да се оправи. — Той престана да се люлее и отвори очи. — Миша Барковски е режисьорът на „Десант на Сатурн“. Филм, известен в цял свят. Същият, който получи тринадесет „Оскара“. Само да не си ми казал, че не знаеш какво е „Оскар“, защото ще умра от смях.

— Няма да умреш — отвърнах аз и след известно мълчание добавих: — През последните пет години бях на експедиция, разкопавахме един древен град на север, затова и много от новините не съм ги чувал. Колкото до името Оскар, то се среща доста...

— Стига! Стига! — прекъсна ме той с умоляващо движение на ръката. — И децата знаят, че „Оскар“ е награда, при това известна по целия свят. Всяка година в Холивуд дават „Оскар“ на най-добрите кинаджии. Фелини взе, Антониони, Бергман, Лайза Минели, Пол Скофийлд. А Бунюел между другото взе четири „Оскара“ наведнъж: два за „Гаргантюа“ и два за „Пантагрюел“. По изключителен начин успя да претвори Рабле. Такива ми ти работи значи. „Десант на Сатурн“ обра всичките „Оскар“ за три години напред — тринадесет златни статуетки докара Миша Барковски, загряваш ли? Фаталното число. Цял свят още е шашнат, въпреки че мина толкова време вече. — Той се надигна, наведе се през масата към мене и каза шепнешком: — А на кого, мислиш, трябваше да връчат всичките награди — ха познай де! Никога няма да се сетиш. На мене! На Илюша Жилевин, вдън земя да пропадна, ако лъжа! Хайде да гаврътнем по чашка, какво ще кажеш? Ще поръчам още една бутилчица, бъди приятел, прави ми компания, както се казва!

И втора запотена бутилка само след миг украси нашата маса с чудновата овална форма, която по нещо ми напомняше орбита на планета с две слънца.

— Жалко, че не пиеш, много си загубен — съжали ме с умиление Жилевин. — Но те разбирам, всеки си има слабо място. Честно казано, аз едва в последно време започнах да се наливам по-яко, особено през цялата онази седмица след разговора с Барковски. Нищо не излезе от разговора с този кучи син.

— А защо не излезе нищо?

— Това е сложна история. Ама като съм започнал, ще ти обясня всичко подред. Симпатичен си ми някак, макар че не пиеш. Само нека седна по-близо до тебе, нали нямаш нищо против? Както се казва, и стените имат уши... А сега целият се превърни в слух. Ще ти разкажа всичко, което препатих. Искам да си излея душата, може и да ми олекне.

Слушай значи. Още от дете съм надарен със способността да уча чужди езици. По всички други предмети едва успявах да вържа тройки и четворки, но щом работата опреше до английския и френския, учителите не можеха да ми се нарадват. Аз съм роден полиглот, можеш да ми имаш пълна вяра. Към десетата си година бях научил съвсем лесно шест езика, а преди да вляза в университета, вече знаех най-

малко тридесет. Всички ме носеха на ръце, показваха ме на международни симпозиуми като някакво чудо. А пък за мене това е проста работа. Да науча език за мене е все едно да си мръдна малкия пръст. Щом чуя пет-шест изречения на който и да е език, в главата ми веднага, ето тук, виж, където имам бабунка, започва тихичко да пращи, като че работи компютър. Трак, щрак — и вече съм загреял новия език, основното, разбира се, а пък тънкостите са въпрос на практика... Ти си мислиш, естествено, че те премятам, че Илюша си ги съчинява. По очите ти виждам, не ми вярваш. А я направи проверка. Провери сам! Щом завеждаш разни допотопни народи и раси, трябва значи поне един древен език да праскаш. Кажеш тогава двадесет-тридесет думи за проба, нали нищо не губим от това?

Аз се усмихнах и започнах да рецитирам на епичен санскритски любимия си откъс от „Махабхарата“:

*...Нощта настъпва,
аз утре ще ти разкажа
всичко подред, княже.
Желая ти мир, бодро стани,
спомни си родителите, верен бъди,
нощта настъпи
и господарят на света се скри.
Тогава тръгват нощните духове,
толкова страшни със злата си сила,
шепот на листи понася се,
зверове бродят в леса.
Нададоха вой на югозапад
ужасните зловни чакали.
С воя си те
моего сърце силно тревожат...*

Издекламирах главата от „Съпружеска вярност“ до края и изпитателно погледнах Жилевин. Той седеше с полузатворени очи и сякаш дремеше. А когато отговори, аз, да си призная, бях поразен:

— Не знаех този език. От дълбока древност произхожда — отвърна той също на санскритски и което беше най-важното, на епичен

санскритски! Направи грешки в произношението, построи не съвсем правилно изречението, но чудото бе налице: той говореше на език, който малцина от жителите на планетата Земя владееха.

Подхвърлих му няколко изречения от „Гилгамеш“. И след няколко минути се убедих: този пийнал човек бе в състояние да се изразява на езика на древните шумери!

Не съм кой знае какъв специалист по езиците. Но откъси от древни документи, естествено, зная наизуст: в края на краищата такава ми е професията — да познавам историята по-добре от другите. Цитирах му текстове с допотопна давност на буански, келтски, арамейски, хиндокушки, олверски, татрански — и той всеки път издържаше с чест изпитанието. Накрая, уязвен, се обърнах към него на толкова древен и труден говор, че той и за специалист би бил същинска главоблъсканица. Бях намерил този текст при разкопките на древно северно селище и аз самият, да си призная, бях едва в началото на разчитането му. Жилевин обаче възтържествува и този път, като преведе доста точно текста, включително и последното, малко загадъчно изречение: „Правилно ли постъпваш ти, премъдър извор на светлината, като пътешествуваш по цялата Галактика? На един стълб на разума, какъвто си ти, му подобава да открива светове вътре в себе си, а не да търси себе си в пространството.“

— Убеди ли се? — тъжно попита той. — Това е дар божи. Ни повече, ни по-малко, както се казва. Само че точно заради този проклет дар животът ми се обърна наопаки...

Слушай сега. Бях в трети курс. През май, точно преди ваканцията, при нас се изтърсва Барковски, тогава не беше още толкова известен, макар че вече беше грабнал във Венеция „Кристалната звезда“. Идва той при нас и започва да ме примамва. Разбрах, че съм му адски необходим. Тогава току-що бе започнал да снима „Десант на Сатурн“ и пресата, радиото, телевизията просто се скъсваха да се занимават с него. Наистина ли не помниш? Странно... Суперпродукция! Научна фантастика. Бяха му отпуснали точно осемнадесет милиона рубли. Само статисти имаше повече от шест хиляди! Актьорите бяха от двадесет и няколко страни. И Барковски ме покани за през лятото — не му се искаше да се разправя с цяла тайфа преводачи. А пък аз, глупакът, се хванах на въдицата, макар че, да си кажа честно, плащаше добре, дори няма да ти кажа по колко, и без това

няма да повярваш. Пък и доста свят обиколих... Ти нали също шариш по чужбина, приятелче археолог?

— Едно време ми се случваше по-често, отколкото сега. Въпреки че скоро ще ходя в Париж — казах аз.

— Охо-хо, Париж! — плесна с ръце Жилевин. — Ами че аз съм бил там поне двайсет пъти! Но това стана по-късно, през следващото лято. А като начало ние с Барковски прескочихме до Австралия и заснехме там някои неща, от натура, както се казва. Една седмица по-късно бяхме вече в Тибет и щракнахме там будистките храмове. После — Хонолулу. След това — Южна Америка, Куско, империята на древните инки. Барковски е дете на природата, в него се преплитат любовни връзки, идеи, асоциации. Днес му дай Гренландия, утре Япония, в други ден... Накратко казано, хванах се в мрежите му също като златната рибка в приказката на Пушкин. Пътувания! Скъпи хотели! Посещения! Коктейли! Интервюта!... Наложих се да прекъсна за една година следването, толкова се пристрастих към проклетото кино. Това обаче е дълга история, всичко не мога да разкажа и сега преминавам към най-важното.

Слушай внимателно. Но се закълни, закълни се, че никога и на никого няма да кажеш нито думичка! Заклеваш ли се? Добре де, аз и така ти вярвам, симпатичен си ми нещо, въпреки че не пиеш.

Снимахме значи тук наблизно, недалеч от Судак, на десетина-двадесет километра, в едно дефиле до морето. Правехме главния епизод — хората слизат на Сатурн. Сигурно знаеш какво е киноекспедиция, а ако не знаеш, не е голяма загуба. Представи си едно доста широко дефиле, ромоли река, морето се плиска. Върху един хълм е построена една трета от планетолет, за снимките и толкова е достатъчно, останалото е работа на операторите. По брега стърчат разни странни растения от полиетилен. Голяма част от дефилето е заета от макетите на бедните колиби, в които живеят сатурнианците. Според идеята на сценариста хората кацват на планетата, където цари нещо като каменен век. Диваци, битки с чудовища, туземки с по една превръзка на бедрата — зрителите умират за такъв персонаж, прав ли съм?... За по-голяма убедителност нашите художници бяха направили макет на туземно селище по картинки от „История на Африка“ от Гордън Уайлз, има един такъв, известен в цял свят цветен атлас. Взели те, че прекопирали едно към едно колибите, костюмите, оръжието на

племето нгала, което живее в Южна Америка. Не се учудвай, киното е стопроцентова шашма...

Помня като сега, епизодът нещо не вървеше. За две нощи извъртяхме седемнадесет дубъла, а Барковски все недоволен: това не било така, онова било инак, когато е на площадката, той става направо като откачен. Всички едва се крепят на краката си от умора, а на него хич не му пука. От преумора лявото око започна да ми играе, явно бях вдигнал кръвното.

Вечерта на третата нощ реших малко да подремна. Разбрах се с Барковски да ме събудят точно в полунощ, когато и осветлението ще бъде готово, и гримът сложен, накратко — точно преди започването на снимките. Познай къде се бях изхитрил да легна? Никога няма да познаеш. В астроотсека на нашия планетолет. Канапетата там са меки като пух, има цял куп прибори, а като се събудиш през нощта — луната свети над прозрачния свод, огромните южни звезди блестят, сякаш си попаднал в друг свят. Най-важното, виковете от снимачната площадка не се чуват, въпреки че Барковски се дере здравата, вади едно гърло като ерихонска тръба, и аз си нанкам на тишина и спокойствие.

Събуди ме някакво шесто чувство. Сякаш ме друсна ток или нещо ме ухапа. Погледнах по навик часовника — беше единадесет и половина. Изведнъж ярка виолетова светлина премина по свода на астроотсека. Сигурно, мисля си аз, нашите осветители са решили да ме събудят с този номер: те обичат да правят разни щуротии. Станах от канапето, приближих се до стъклото, гледам и не мога да повярвам на очите си. Над дефилето виси нещо като бандура, кръгло, прилично на медуза, имаше диаметър около двеста метра и цялото изпъстрено с разноцветни светлинки. Виси значи и залива дефилето с виолетова светлина. Признавам си, че както бях сънен, не загреях веднага какво става, дори ми мина една налудничава идея. Помислих си да не би Барковски да се е спазарил с когото трябва и да е отмъкнал това чудо за снимките. Изведнъж се уплаших. Беше толкова тихо, че дори чувах как цъка часовникът ми.

От тишината ме побиха тръпки по гърба. Апаратче с такива размери да виси в небето без шум и рев — май земната ти наука още не се е докопала до това, губиш по точки, учено приятелче. И друго ме порази силно; дяволската светлина изобщо не хвърляше сянка.

Наистина пластмасовият свод малко деформираше перспективата, така че можеше и да бъркам. Отварям люка, измъквам се до кръста навън. Няма грешка: във въздуха се рее онази ми ти гълъбица, медузата, и отгоре на всичко при абсолютна тишина, дори моторчето на нашата дизелова електростанция беше замлъкнало. И разбира се, нямаше никакви сенки... Защо очите ти са студени, като че са ледени? Не ми ли вярваш? Мислиш си — бабини деветини, пиянско бръщолевене? Почакай, това още нищо не е, не съм ти казал най-интересното.

Внимателно изучавах Жилевин. Ръцете му потрепваха нервно, по челото му бяха избили капчици пот, а лявото му око започна доста силно да играе.

— Да, не съм ти казал най-интересното. Най-интересното е това, че не трябваше да се показвам до кръста от люка, не трябваше. Те явно ме забелязаха и веднага натам, откъдето се бях подал, се насочи остър, жълтеникав сноп лъчи. Не ме питай как, но се оказах изтеглен от астроотсека, сякаш към мен се бях прилепили невидими пипалца и аз направо по въздуха — представяш ли си! — направо по въздуха заплувах към медузата. Жълтият лъч ме всмукваше като тръба. Друг на мое място веднага щеше да откачи, във всеки случай съвсем сигурно щеше да припадне, а на мен ми няма нищо. Някаква студена яснота царуваше в главата ми като при безсъница. Ако щеш вярвай, всичко забелязвах: и нощните пеперуди, които, щом попаднеха в жълтия лъч, затъваха в него като в липов мед, и как лъчът свършваше с мене, а отзад все повече нарастваше тъмнината, пустотата, тишината. Най-невероятното обаче ставаше долу, в дефилето. Нали си чел приказките, в които зли магьосници приспиват цели царства? Досуц същата картина видях под себе си, докато плувах към медузата.

Долу цялата ни експедиция беше застинала сякаш с помощта на вълшебна пръчка. Всички главни герои стояха като замръзнали в най-неочаквани пози: Бурвил не бе допил любимата си оранжада, Пол Нюман седеше с повдигната за поздрав шапка, Ален Делон си оправяше скафандъра. Катя Паскалева си шепнеше нещо с Джина Лолобриджида. Банионис, Грегъри Пек, Мastroяни и Автандил Лежава както винаги шляпаха преферанс. Дубльори, стотици статисти — всички, буквално всички бяха застинали като статуи. И не само хората. Присъединилият се към екипа Казбек, добродушен мързелив пес с размерите на теле, си бе останал да виси във въздуха така, както е

прескачал рекичката. Над короната на една черница се бяха плъснали две сови, като че се бяха ударили в невидима преграда. Виолетовата светлина бе покрила всичко сякаш с похлупак... Виж, настрохна ми кожата, хвана ме страх само като си спомних тези неща, а тогава, не те лъжа, и окото ми не трепна. Чакай малко да си наквася леко гърлото, че нещо пак ме дере...

Така. Стигам до медузата, по-близо до горния ѝ край. Лъчът спокойно ме промъква през стената. Ако щеш вярвай — като през жабуняк. Хоп — и жабунякът се събра, сякаш нищо не е имало, а стената е като броня, проверих с ръка и сам се убедих.

Озовавам се вътре в това чудо и гледам — пред мен дълго-дълго помещение. На коридор прилича, но дявол го знае какво е, запомних само, че по стените му трептяха виолетови искри. Огледах се слава богу, жив и здрав съм, но се намирам сякаш в жълт балон. Обвивката се вижда, но като мушнеш с пръст — празно, нищо няма, такива номера, братче.

В този момент на другия край на коридора се появиха две фигури. Набити, късокраки като дакели, високи не повече от метър и половина. И в раменете пак толкова, ако щеш вярвай, ако щеш недей. Приблжиха се те до мене, гледам — и двамата в скафандри, лицата им не се виждат, а само отворите за очите. На краката си пък имаха някакви колелца, нещо като нашите ролкови кърки, не можах да ги разгледам добре. Доста умело се оправяха с тези колелца, макар че за страничен наблюдател гледката беше необикновена.

Дотъркаляха се при мене, замахаха с ръце: благоволете, ако обичате да ни последвате. А пък на мен ми беше все една, нямаше какво да загубя, само една надежда ме крепеше: може би все още спя и сънувам, случвало ми се е да видя насън и по-големи кошмари.

Вървах с тях около четвърт час, не по-малко. Минавахме пак през стени, тъй като там изобщо нямаше врати, друсрахме се на някакви колички, издигахме се, спускахме се, движехме се дори надолу с главата — фантастична работа, ти казвам. Докато пътешествувахме така из медузата, аз взех да се вслушвам в техния разговор и изведнъж чувам в главата си, ето тук, дете е бабунката, тихо щракване, пращане. Аха, помислих си аз, моят компютър заработи! Щрак-щрак и разговорът им сякаш изплува от мъглата, почувствувах, че започвам да разбирам за какво си говорят моите дакели...

Няма да повярваш, приятел, какви съвпадения се случват понякога. Слушай внимателно и се чуди колкото щеш. Оказа се, че на земята се беше изтърсила киноекспедиция от друга планета. През миналия век техни прадеди посетили туземците от същото това племе нгала, което обитаваше Южна Африка, вече стана дума за него. Та те имаха намерение да заснемат грандиозен филм за онова посещение, нещо от рода на нашата суперпродукция. От натура, както се казва. Преди да стигнат до Африка обаче, забелязали целия ни реквизит в дефилето: и колибите на туземците, и самите нгалайци, целите нашарени, как размахват брадвичките и танцуват.

Разбира се, те се заинтригували: откъде-накъде по тези краища има нгалайци, след като през миналия век са живели в Африка? По своя воля ли са се прехвърлили тук, или са ги прогонили насам свирепи врагове на племето? С една дума, решили да разучат как стоят нещата, спуснали се по-ниско и за известно време приспали всички туземци. Те по принцип постъпват винаги така, преди да влязат в контакт със слабо развити цивилизации. Проверяват дали туземците нямат краста, трахома, дизентерия — изобщо някакви зловредни микроби. Не гарантирам за подробностите на техния разговор, но смисъла повече или по-малко го разбрах, ти вече се убеди лично как се справям с древните и разните там други езици...

Вървахме значи, вървахме из коридорите и в края на краищата се озовахме пред една стена. Гладка, цялата зеленикава, не можеш да разбереш ципа ли е, или стена. И отново се провряхме през нея като през жабуняк. И щом се провряхме, аз просто се вцепених. Гледам — една огромна сферична зала, претъпкана с дакели, има-няма към сто и петдесет парчета, ако не и повече. И на всички скафандрите им блестят като златни, дори замижах от този нетърпим блясък. Какви чудни устройства имаше там! Какви екрани! Като погледнеш, обзема те ужас и възторг едновременно, не знаеш в рая ли си попаднал, или в ада. По тавана пълзят разни твари, шарени като дъгата, едни приличат на жаби, други на таралежи, трети на пеперуди, четвърти изобщо на нищо не приличат. Че и някакви заплетени прозрачни съдове, в които има растения, ако това, разбира се, бяха растения, в което силно се съмнявам. Ако започна да описвам подробно всичките му там чудесии, няма да ми стигне цяла седмица. Пък и ти няма да ми повярваш

докрай, всички учени са страшно отегчителни, до един са сухари, прав ли съм, а?

Жилевин извади мръсна и смачкана кърпа, изсекна се, въздъхна и продължи своята изповед:

— Всички дакели седяха или по-право се бяха излегли в столове, които приличаха на онези в зъболекарските кабинети. А един стоеше изправен на нещо като възвишение. Веднага познах, че е главният и го кръстих Капитана. Той беше почти два пъти по-висок и по-дебел от другите, представи си един здравеняк, дълъг към два и тридесет и широк още толкова. Ако го пуснеш да играе хокей, сам ще смеле цялата канадска професионална лига, нищичко няма да остане от тия побойници... Но да не се отклонявам.

Обръщат те столовете си към нас, а оня дангалак, Капитана, започва да разпитва строго моите придружители. Така и така значи, защо стана засечка и този туземец не е приспан заедно с останалите? С една дума, трие им сол на главата. Моите дакели се мъчат да се оправдаят: никой не могъл да предположи, че съм се сврял в недовършения планетолет на хълма, а когато ме забелязали, станало вече късно да пренастройват машината за приспиване, тя била изцяло насочена към нашата нещастна киноекспедиция. Той ядосано ги нахока, а после рече:

— Добре де, всяко зло за добро. Вземете — казва — този туземец, щом вече е тук, и го изследвайте за болести, инфекции и всякакви други мръсотии. Дайте му упойка в операционната — казва, — разрежете му корема, изучете подробно дроба, далака и останалите карантии, отворете му черепчето, разгледайте какво има вътре, а след това сглобете всичко и изтрийте от паметта му събитията от тази нощ.

Така нареди този чуждопланетен касапин и досега ме побиват тръпки, като си спомня за него... — При тези думк Жилевин наистина потръпна. — Ето я вашата наука! Кълцате жаби със скалпели, присаждате глави на кучета, заразявате морски свинчета с чума. За благо, така да се каже, на поргреса. А сега и самият аз, като морско свинче, станах опитно животно. На мене, на Илюша Жилевин, да разпарят корема и да ми отварят черепа — не, тая няма да я бъде, реших мълчаливо.

— Братчета — ударих го аз на молба, облян в сълзи, — безценни мои братя по разум! Имайте милост! Не ме подлагайте на изследване,

моля ви се! Защо така жестоко оскърбявате един неженен още човек!

Между другото аз бях научил туй-онуй по време на снимките, овладял бях отчасти основата на актьорското майсторство, не е чак толкова трудна работа. Тръшнах се на колене, рева, та се късам, удрям поклони до земята, дера си ризата. Изведнъж усетих, че нещо става: разговорите между тях секнаха. Капитана се отпусна в креслото, а двамата ми придружители се чупиха от мене чак на двадесетина метра, избягаха като опарени. Гледам, Капитана върти някаква ръчка върху скафандъра си и хоп — аз се пренасям със своя балон право при него на възвишението. Попита ме той от строго по-строго откъде знам техния език. Пък аз, защо да крия, нямаше какво повече да губя и затова чистосърдечно му разправих всичко: така и така, имам вроден усет към езиците... Да ти кажа честно — не ми повярваха веднага, дори започнаха да ме изпитват, както ти днес със своите князе, господари на света, ужасни злобни чакали и тям подобни щуротии. Разбира се, ти се досещаш как свърши изпитът, нали?

— Досещам се — отвърнах аз.

— Разказах им най-подробно как я караме на майката Земя. Описах всичко около нашата експедиция, обясних загадката с нгалайците. Направих обаче втори фал. Кой дявол ме накара да им изтърся, че по сценарий нашите туземци са именно коренните жители на Сатурн. И тогава стана тя каквато стана — ни да я разкажеш, ни да я опишеш. Шум, грохот, вопли, викове на възмущение — дакелите наскочаха от столовете, скафандрите им се раздрънчаха, замириса дори на изгоряло, сякаш бе станало късо съединение... Няма да повярваш, приятел, какви съвпадения стават. Слушай внимателно, чуди се и се май: моите дакели излязоха — какви мислиш, а? — сатурнианци. По очите ти познавам, че не ми вярваш, нали?

Жилевин пресуши на един дъх чашата и отпи от моята лимонада.

— На Сатурн няма живот — казах аз твърдо. — Там има толкова разредени отровни газове, че...

— Аз пък ти казвам: сатурнианци, и недей да спориш! — Жилевин изкрещя така нервно, че на масата отдысно се обърнаха. — Точно заради тях животът ми тръгна наопаки. Слушай по-нататък, още не съм ти казал най-важното.

Викат те, възмущават се, някои дори заплашиха, че ще направят цялото дефиле на пух и прах, ще изтрият от лицето на земята моите

приятели, другарите ми, заради клеветата срещу тяхната планета и благородната им цивилизация. С много мъка Капитана успя да успокои духовете.

— Почакайте малко — казва, — дълбокомъдри сатурнианци, ние винаги можем да се разправим с тези туземци, но нека първо да видим какво са заснели.

Тогава аз им обяснявам: филмът още не е готов, не са снети три епизода, не са монтирани триковите снимки, не е направено озвучаването и така нататък.

— Нищо, ще видим каквото е готово — отговаря Капитана и почва да ме разпитва къде са кутиите със заснетия материал.

— Че къде могат да бъдат — отвърщам аз — освен в сейфа на Миша Барковски, той не се отделя от него ни денем, ни нощем. Заснетият материал се намира значи в палатката на главния режисьор, точно под нас долу — казвам. — И соча с пръст към пода. Звучи невероятно, но подът изведнъж стана прозрачен като стъкло и аз отново видях под себе си цялото онова приспано царство.

— Покажи ни палатката! — заповяда Капитана.

— Ето я там — казвам, — край рекичката, по стръмнината, покривът ѝ е изрисуван с дракони.

Още не бях си затворил устата и моят жълт лъч вече се протегна към палатката, грабна сейфа и го повлече към медузата по същия начин, както направи с мене, а сейфът, между другото тежи поне двеста килограма, не по-малко, обикновено четири души го качват в колата. И преди да се усетя, касичката вече стоеше до мене.

— Ключовете, забравихте ключовете, заплеси такива! — соча аз отново с пръст към пода, а той пред очите ми започна да помътнява и стана пак както преди.

Кой ти гледа ключове! По знак на Капитана един от дакелите изситни до сейфа и си пъкна вътре лапите през стената — ама не, ти само си представи, през челна танкова броня да го направи. Измъкна всичките девет кутии с лентите и веднага се изниза от залата. Изведнаж светлината угасна и видях как точно над мене, сякаш във въздуха, блеснаха кадрите от „Десант на Сатурн“. Дакелите се зазяпаха в кадрите, изгледаха всичко, е, наистина от време на време се вдигаше страшна врява, особено при сцените от Сатурн, нали разбираш? А когато свърши и последният епизод, онзи, в който Катя Паскалева и

Мастрояни се целуват, дакелите ме изгониха от помещението. Разбрах, че предстои да се решава съдбата ни. Заставах в коридора всред огньовете, които скачаха по стените, зъбите ми затракаха, така ме втресе, че целият взех да се клатя, а мартинките ми се разтрепераха като лист.

Не помня колко време мина така, но най-сетне балонът ме понесе обратно в залата. Сега тя беше празна, само Капитана седеше на възвишението си заедно с пет-шест дакела, това беше цялата компания. И ме осведомиха, тъй да се каже, за своята резолюция. Постановиха, първо, че конфискуват всички сцени от Сатурн и ги отнасят при тях за не знам си какви цели. Второ, вместо издетата лента сложили в кутиите няколко документални филма с кадри от истинския живот на Сатурн. Направили го, за да могат земните жители, въпреки че още не са спечелили напълно доверието на другите светове, да започнат лека-лека да разбират, че им предстои среща с цивилизации, които не са чак толкова изостанали. Разбира се, в бъдеще, не сега. За да се настрои психиката на земните жители в нужната насока. Третото... се отнасяше до мен. Преразгледали моя случай, станало им жал да ме изкормят като жаба, явно бях ги разчувствувал с молбите си. А накрая Капитана ми казва:

— Няма да облъчвам твоя мозък, Илюша — вика, — за да изтрием от него спомена за днешната среща. Страхуваме се, че можем да сгрешим и случайно да засегнем мястото, където е скрита безценната ти дарба. Ти — вика, — Илюша, си единственото разумно същество в нашата Слънчева система, а може би и в цялата Галактика, което има такава дарба за езици. Ти — вика — сега се пази! Когато нашите следващи експедиции долетят при вас, а те от време на време идват тук, ще ни бъдеш като преводач, ще ни помагаш, ако стане нужда, разбира се. Но внимавай, нека да се разберем ката джентълмени — казва Капитана. — За всичко, което видя и чу — никому нито гък! Закълни се с най-страшната клетва, че ще пазиш пълна тайна. Ако обаче изтърсиш нещо на някого, тогава се сърди на себе си, не на друг. Ще те лишим от дар-слово и плюс това от човешкия ти облик.

Представяш ли си, брат, така се закани: безапелационно ще те лишим от човешки облик, ама че фокусник, а?

— На бик — казва — ще се превърнеш или на козел, или на куче, или на каквото се случи. За нас, сатурнианците, е просто като фасул да

ти променим обаятелната външност.

Почесах се аз по главата, помислих и, сам разбираш, заклех се. Къде ще отида, та няма да се съглася, нали трябва да спасявам собствената си физиономия?

— Я дай огънче, брат, да запаля още една. Запалката ти е страшна значи, някой познавач би ти дал за нея цяла стотарка, без да му мигне окото. Та казваш, че е титанова?

— Титанова е — потвърдих аз, а Жилевин, след като смукна дълбоко от цигарата, продължи:

— Останалото не е вече толкова интересно. Те отлетяха за Африка, при истинските нгалайци, да си правят загубения филм, запомних му дори заглавието: „Десант на Земята“. Ако ти кажа колко време им трябваше, за да заснемат целия филм, пак няма да ми повярваш. Една-единствена нощ, разбираш ли? Стотици камери работят едновременно, снимачните павилиони са около сто, и то не като в нашите киностудии. Такива ми ти работи, много е напреднала техниката им, има много да ги гоним...

Слушай сега нататък. Лъчът ме върна в астроотсека, но боже мой, колко жалък ми се видя сега! Все едно, че се бях преместил от Петродвореца в някоя барака. Затворих аз всеки случай люка, разбираш ли, но се залепих за пролуката — умирах от любопитство да видя как ще свърши тази работа с медузата. Гледам, виолетовата светлина отслабва, отслабва. И светлинките, които премигваха по медузата, май че избледняха, докато накрая сатурнианският кораб изчезна съвсем, сякаш никога не го е имало. И тогава внезапно някой сякаш натисна копче и нашето омагьосано царство оживя. Агрегатът отново заработи, навсякъде блеснаха светлините. Барковски както обикновено размахваше рупора, нгалайците продължиха скапания си танц, епизодът се репетираше.

Измъкнах се аз от планетолета, хукнах презглава надошу по хълма, дотичах до Барковски — всичко си беше, както му е редът, всеки си е на мястото, сякаш нищо не се беше случило. Погледнах скришом в палатката на Барковски — сейфът си стои цял-целеничък.

След няколко дни Барковски отскочи за известно време до Москва. И кутиите с лентата — забележи! — взе със себе си, явно беше набарал подаръчето на пришълците. А когато се върна от Москва, заяви гръмогласно пред всички:

— Аз — казва — изнамерих специален начин за филмирането на сатурнианската природа, нещо като свърхблуждаеща маска, така че колибите да вървят по дяволите, статистите да бъдат освободени, екипът да се съкрати, останалото ще довършим в Москва, в павилиона.

Изобщо в края на април „Десант на Сатурн“ беше готов. Жалко, че си го изпуснал, непременно го гледай. Филмът трае шест часа, но не можеш да си откъснеш очите! Какви гледки от Сатурн има! Какви летящи дворци! Ами подводните снимки! С многоглави чудовища, с русалки, с тях е тъпкано на Сатурн, с битки между хищници, всеки от които е дълъг по сто и петдесет метра. А какви градове има! Къщите растат от земята като дърветата и са високи по десетина километра. Сатурнианците пърхат из небето, сякаш са водни кончета! Истински рай, само дето липсват ангели, иначе условията са просто райски.

Към есента Барковски вече беше обрал всички наши големи награди: и в Ташкент, и в Новосибирск, и в Кишинев, и на международния в Москва — абсолютно навсякъде. Изпратиха „Десанта“ в Кан — пълен триумф! Във Венеция Барковски отново надмина всички — и Фелини, и Бунюел, и Бергман, и кого ли не. Същата година донесе от Триест „Брилянтовия астероид“, а от Филипините — „Златния лотос“. И навсякъде какво посрещане на Барковски! Какви речи се държах! Започнаха с лека ръка да го величаят като патриарх на съвременното кино, а какъв патриарх е той на четиридесет и седем години и няколко месеца, прав ли съм?

Аз, разбира се, навсякъде се мъкнех с него, навсякъде хвърках и върху мене също падна, както се казва, отблясък от неговата слава. Той се появява по телевизията — и аз заедно с него, той целува ръка на жената на президента, и аз долепвам устните си, как иначе, нали съм му личен преводач, без мен крачка не може да направи, с чуждите езици е гола вода... И накрая му дадоха цели тринадесет „Оскара“ наведнъж — представяш ли си какво значи това?

От актьорите бяха наградени трима: Пол Нюман, Филип Ноаре и Катя Паскалева, онази красива българка, дето се прочу още в „Козият рог“, сигурно си чувал. Получиха също така сценаристът, операторът, художникът на декорите, художникът по костюмите, дори на звукорежисьора не се поскъпиха да дадат златна статуетка, подобно нещо изобщо не се беше случвало в цялата история на киното.

Че като ни удариха едно посрещане на родна земя, когато се връщахме от Холивуд — няма да ти го описвам подробно, и без това няма да ми повярваш. Цели две години живяхме като царчета. Всички без изключение — от киномеханика до академичка — сваляха шапка на Барковски. Герой! Майстор! Член на всички международни журита! Президент на Световната академия по киноизкуство! Заряза жената и двете си деца и се ожени за францужойка. Аз също изоставих учението в университета — и без диплома няма да съм между най-загубените на земята...

Когато големите дандани приключиха, Барковски обяви новата си идея. Този път беше решил да се заеме с историята и да направи поредната суперпродукция. Щеше да се казва „Огледалото на Атила“. Фантастиката смяташе да поотложи, въпреки че предложенията бяха главозамайващи.

— Трябва — казва — да си почина, да се съвзема след „Десанта“.

Разбира се, всички се съгласяват с него, обаче само на мен ми е ясна работата, ама си държа езика зад зъбите... Я виж ти, преполових втората бутилка, а съм трезвен като кукуряк. Все ме яде отвътре обидата, не мога да простя на Мишка Барковски гадния му номер, затова и не ме хваща алкохолът.

Сега слушай внимателно. Започва най-тежкото. През последните две-три седмици ние с Барковски се мотаехме тук, в Судак. Пак на някакъв международен симпозиум. И пак превъзнасяха Мишка до небесата. Връчиха му нещо, той има вече цял вагон такива награди. А миналата събота се отбихме тук, в това ресторантче, за да ударим по една малка, както се казва. Уютно е, през деня почти няма хора и най-важното — масите са от реквизита на „Десанта“, виж ги каква увъртяна форма имат.

— Формата им напомня орбита на планета с две слънца — казах аз.

— Вероятно е така — съгласи се Жилевин. — Вие, учените, знаете всичко. Тези маси стояха в каюткомпанията на планетолета. Управителят на ресторанта ни придума тогава да му ги продадем, страшно му бяха харесали масите... Но да оставим това.

Седим ние с Мишка, прием си конячето и не можеш да си представиш какви почва да ми ги дрънка, негодникът.

— Аз — вика — вече взех да се оправям с чуждите езици и ще мина и без тебе. А най-важното — казва — неудобно ми е, Илюша, да се появяваме заедно пред отбрания свят.

— Как така ти е неудобно? — учудвам се аз от подлеца Мишка. — Петдесет и две държави обиколихме двамата, цял чувал сол сме изяли, навсякъде ти служих вярно и предано като куче и сега изведнъж — трак! — неудобно ти е.

— Ами неудобно ми е за това — казва, — защото моята настояща жена Бриджит не може да понася физиономията ти. Между другото я се погледни някой път в огледалото. Носът ти прилича на чушка, очите наистина са като кучешки, ушите — щръкнали, плешив си като кубе, отдалече лъщиш.

И тогава аз така кипнах, че дори щях да се задуша! Ах ти, лауреат жалък, заради една по-засукана фуста предаваш верния си другар!

— Може в главата и да съм като кубе — най-спокойно му отговарям аз, — но затова пък съвестта ми пред зрителите е чиста. Не правя помен с чужда пита, както някои гении и едновременно лауреати, президенти и патриарси.

— За каква чужда пита намекваш? — изсъсква Барковски и се озърта наоколо. — Ти внимавай какви ги плещиш, плешивец такъв!

Братле, можеш ли да си го представиш, той лично ме нарече плешивец! На това теме плешиво той трябва да се моли, а не...

Свих юмруци под масата, млъкнах, от яд си прехапах устната до кръв, а в главата ми сякаш някой с чук забива: „Плешивец! Плешивец!“ Аз, разбира се, не съм Марлон Брандо или Ален Делон, но също имам известно мнение за своята особа. Не само човек, но дори и едно животно не може да живее, без да уважава себе си, прав ли съм?

— Ах ти, каква гад си — казвам, — Мишка! Трябва краката да ми целуваш за „Десант на Сатурн“, задето от дребна риба и спекулант стана човек. Забрави ли как щяха да те изхвърлят от трети курс за некадърност, как баща ти, директор на оказионен магазин, развърза кесията си, за да спаси синчето си?

Изобщо в главата ми настъпи бъркотия, забравих за страшната клетва, която бях дал пред пришълците, и вече не помнех абсолютно нищо. Взех, че разказах на Барковски от игла до конец истината за

сатурнианците. Разказах му всичко, нищо не спестих, нека, мисля си, да му приседне истината на този мошеник.

И какво мислиш, че стана, скъпи ми приятелю? Той спокойно изслуша всичко до края, а после се изправи и без дори да му мигне окото, каза:

— Ти — вика — си откачил. Сто на сто ти хлопа дъската. Всичко това са невъобразими глупости, халюцинации на болното ти въображение. Трябва — вика — да те затворят в лудницата, при това за цял живот и аз при желание ще се погрижа за това. В бъдеще — казва — дори не ми се мяркай пред очите, пор такъв плешив!

И си отиде, подлецът, още същия ден отлетя за Москва, а оттам за своя Париж при боядисаната Бриджитка. А пък аз се пропих от мъка, от обида и от срам...

Жилевин изтри сълзите си с кърпа и тежко въздъхна:

— Ама и на мен като ми влезе в главата нещо: май ушите ми наистина са като на куче...

— Не си струва да се разстройваш напразно — успокоих го аз. — При древните иранци например кучето било посветено на върховния бог Ахурамазда и го почитали като свещено животно.

— Благодаря, братко, ти ме утеши — блеснаха очите на Жилевин. — Е-ех, бял ден да не види в своя Париж! А ти, приятел, ако наистина се стягаш за там, гледай на всяка цена да засечеш гадната мутра на Барковски. Не зная на какво приличам аз, но този двуличник е същински чакал, ужасен и злобен, добре беше казано там в древния стих, дето ми го чете.

— Обещавам ти, че ще гледам да мерна чакала Барковски — усмихнах се аз и получих в отговор жалката му усмивка.

Огледах се. Старчето, което решаваше кръстословица, беше изчезнало. Влюбените седяха с гръб към нас, прегърнати, и съзерцаваха залеза. Сервитьорката дремеше до бара. Освен тях в ресторантчето нямаше жива душа.

— Но поне ти, брат, нали ми вярваш? — угоднически попита Жилевин и се присегна за поредната цигара.

— Вярвам ти — казах аз. — Вярвам, че всичко е станало именно така. Както го описа. Едно нещо обаче не ми е съвсем ясно. Как посмя да нарушиш клетвата си? Не се ли страхуваш сега, че те ще изпълнят закана си?

Жилевин се почеса зад ухото и отговори:

— Да си кажа правичката, малко се страхувам. Но белята вече е станала и не може да се направи нищо. Стигнах до следния извод. Дори и да ме следят, а такава вероятност съществува, то и без това от Сатурн не могат да ме превърнат в козел, разстоянието е страшно голямо, това са милиони километри. Ще трябва да идват отново тук. А тук не могат лесно да ме изненадат, вече съм стрелян заек. Сега в никакъв случай не можеш да ме примамиш извън лрада, в гората или в парка. Ще живея сред най-голямата тълпа. Нали ти е ясно: тяхната медуза няма да дойде да виси над Москва или дори над Судак, не са толкова глупави.

— Прав си — съгласих се аз. — Несъмнено на всички чуждопланетни експедиции им е забранено да се разкриват по такъв начин. Има обаче и друг вариант. Те могат да останат в орбита, а при тебе да командироваат специалист по преобразяване на личността.

— Наистина човек си ти, приятел — широко се усмихна Жилевин. — Да допуснем, че изпратят някого. Размисли обаче: може ли той да се появи на някое оживено място? Нали вече ти казах, че приличат на дакели и са невероятно уродливи, в сравнение с тях аз съм по-красив от Жерар Филип. Ако подобно плашило в златен скафандър се появи, да речем, на плажа или в магазина, или пък някъде другаде, представяш ли си каква олелия ще настане? И ако техният специалист по преобразяването все пак успее да ме хване насила и да ме помъкне към медузата, той няма да се измъкне жив, бъди сигурен.

— Не се заблуждавай обаче относно тяхната уродливост — казах аз. — Най-вероятно си имал работа с роботи. На тебе може би изобщо ти е непознат истинският външен вид на онези, на които си дал клетвата. Освен това какво им пречи за командирования тук специалист да приготвят скафандър, който външно абсолютно да прилича на човек. Извинявай, но аз съм учен и съм свикнал да мисля логично.

— Слаба ти е логиката на учен, приятелче — отвърна, без много да се замисли Жилевин. — А машината за приспиване и за преобразяване със себе си ли ще я мъкне? Че по обем тя е пет пъти по-голяма от това ресторантче, черепче мъдро. Нали я видях на медузата.

— Техниката се усъвършенствува не само на Земята — напомних аз на своя чудат събеседник.

— Я подай да запалим още по една — помоли Жилевин, след като поразмисли. — Гран мерси, както казва оная нарисувана видра Бриджит... И все пак запалчицата ти е екстра. Просто да се шашнеш. И има защо — титанова е...

— Имаш право, титанова е. Конструирана е на Титан, обитаемия спътник на Сатурн. А на самия Сатурн няма живот — казах аз и натиснах четирите необходими копчета на запалката.

Само миг преди Жилевин да залае.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.